

Kritik mot Polismyndigheten i Västernorrlands län för handläggningen av ett ärende om återkallelse av tillstånd att driva handel med vapen

---

AA begärde i en anmälan, som kom in till JO den 31 augusti 2006, att JO skulle granska Polismyndighetens i Västernorrlands län handläggning av ett ärende om återkallelse av tillstånd att bedriva handel med vapen. Han uppgav sammanfattningsvis följande. Den 3 juli 2006 fick han ett beslut från polismyndigheten om återkallelse av hans tillstånd att driva vapenhandel. I beslutet angavs att verksamheten skulle vara avvecklade till den 31 augusti 2006. Han överklagade polismyndighetens beslut och begärde längre tid för avvecklingen. Polismyndigheten hade den 30 augusti 2006 ännu inte vidtagit någon åtgärd med anledning av hans överklagande.

Till anmälan bifogades polismyndighetens beslut den 29 juni 2006 i ärende dnr 2200V01-Av-558-00546/2006.

Utredning

Från polismyndigheten infordrades och granskades vissa handlingar i det aktuella ärendet och från Länsrätten i Västernorrlands län infordrades och granskades bl.a. domen i mål 1945-06 E. Vidare inhämtades muntliga upplysningar från polisintendenten BB och assistenten CC. Följande framkom.

Den 29 juni 2006 beslutade polismyndigheten med stöd av 6 kap. 3 § vapenlagen (1996:67) att återkalla Br Wallström Sports, AA, tillstånd att bedriva handel med vapen. I beslutet angavs att avveckling av handeln skulle ha skett senast den 31 augusti 2006. Som skäl för beslutet hänvisade polismyndigheten till anmärkningar som framkommit i samband med inspektion, bl.a. att ett flertal transaktioner från privatpersoner och förvärv från vapengrossister inte införts i inköps- respektive försäljningsböcker och att skrotningsintyg utfärdats för vapen som ännu inte skrotats. Av beslutet framgick att AA hade uppgett bl.a. att han för närvarande höll på att avveckla verksamheten.

Genom en skrift, som kom in till polismyndigheten den 10 juli 2006, överklagade AA polismyndighetens beslut. I överklagandet anförde AA att han accepterade beslutet att upphöra med vapenhandeln, men att han ansåg att den tid myndigheten

angett var för kort. Han begärde att han skulle medges tid för avveckling till den 31 december 2006.

Polismyndigheten, genom BB, överlämnade den 28 augusti 2006 AA:s överklagande till länsrätten med ett eget yttrande i saken. Överklagandet jämte polismyndighetens yttrande kom in till länsrätten den 5 september 2006.

Polismyndigheten verkställde beslutet i början av september månad genom att de vapen som inte var sålda per den 31 augusti 2006 hämtades in till polisen.

Länsrätten biföll i en dom den 31 oktober 2006 AA:s överklagande och ändrade polismyndighetens beslut på så sätt att avveckling av handeln med vapen skulle ha skett senast den 31 december 2006. Med anledning av länsrättens dom lämnade polismyndigheten därefter tillbaka de vapen till AA, som han önskade åter.

Ärendet remitterades till polismyndigheten för upplysningar och yttrande över anledningen till att AA:s överklagande, som kom in till polismyndigheten den 10 juli 2006, överlämnades till länsrätten först den 28 augusti 2006 och vilka överväganden som låg bakom att polismyndighetens beslut verkställdes trots att AA överklagat beslutet.

Polismyndigheten (länspolismästaren DD) kom in med ett remissvar i vilket anfördes bl.a. följande.

Bedömning

Ett ärende om återkallelse av vapenhandlartillstånd regleras genom vapenlagen, vapenförordningen (1996:70) och rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om vapenlagstiftningen (RPSFS 2002:9, FAP 551-3). Utöver dessa författningar regleras också polismyndighetens handläggning av ärenden genom förvaltningslagen (1986:223) och polismyndighetens lokala tjänsteföreskrift 502-1, handläggning av överklagat ärende.

Inledningsvis konstaterar polismyndigheten att beslut om återkallelse av vapenhandlartillstånd är en ingripande åtgärd och att det är av största vikt att dessa ärenden handläggs på ett noggrant och rättssäkert sätt.

Av 24 § förvaltningslagen följer att polismyndigheten ska pröva om ett överklagande har inkommit i rätt tid. Om så är fallet ska enligt 25 § förvaltningslagen överklagandet och övriga handlingar överlämnas till länsrätten om inte myndigheten med stöd av 27 § ändrar sitt beslut. Nämnade föreskrifter saknar direkt angivelse inom vilken tid överlämnandet ska ske.

Med de allmänna kraven på snabbhet och enkelhet vid handläggningen, ligger det i sakens natur att det ska ske utan dröjsmål.

Det inkomna överklagandet från AA har diarieförts och senare vidarebefordrats till beslutsfattare i enlighet med lokala föreskrifter. Gällande rutiner vid myndigheten är att beslutsfattare upprättar ett yttrande som bifogas vid överlämnande till länsrätten i de fall en omprövning av beslutet inte är aktuellt.

Att överklagandet från AA inte tidigare överlämnats till länsrätten är naturligtvis inte tillfredsställande. Polismyndigheten har härigenom inte mött kravet på skyndsamhet som ställs. Handläggningen är därmed behäftad med brister som är att hänföra till att det vid den aktuella tidpunkten var hög arbetsbelastning i kombination med semesterperiod och att ärendet tillfälligt kom på avvägar beroende på den mänskliga faktorn. Detta är naturligtvis inte acceptabelt. Polismyndigheten har rutiner och system för att förhindra att detta ska kunna hända.

Polismyndigheten har för avsikt att ytterligare informera om vikten av att tillämpa det system som finns för bevakning för att ytterligare motverka att liknande händelser inträffar.

Vidare vad gäller verkställigheten av återkallelsebeslutet och vilka överväganden som låg bakom detta.

Återkallelse av vapenhandlartillstånd ska endast i undantagsfall gälla omedelbart. Polismyndigheten gjorde bedömningen att det i detta fallet inte förelåg sådana särskilda skäl som avses i 10 kap 2 § vapenlagen och angav med anledning av detta att verksamheten skulle vara avvecklad inom ca två månader, vilket bedömdes vara skäligt med hänsyn till verksamhetens omfattning och de brister som framkommit i hur den sköttes.

Polismyndighetens verkställighet av återkallelsen vidtogs efter det att ärendet överlämnats till länsrätten för överprövning. Den högre instansen som har att pröva huruvida inhibition ska meddelas har därmed haft möjlighet att vidta denna åtgärd. Inhibition meddelades dock inte.

Det är polismyndighetens uppfattning att verkställigheten av återkallelsebeslutet varit korrekt och inte inneburit att Wallström lidit någon rättsförlust.

AA bereddes tillfälle att yttra sig över remissvaret.

Bedömning

Verkställigheten av det överklagade beslutet m.m.

Ett tillstånd att driva handel med skjutvapen ska enligt 6 kap. 3 § vapenlagen återkallas av polismyndigheten om tillståndshavaren inte längre driver yrkesmässig handel, förutsättningarna för tillståndet inte längre finns eller det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet. Tillståndet får också återkallas om tillståndshavaren har åsidosatt en bestämmelse i vapenlagen eller en föreskrift eller ett villkor som meddelats med stöd av lagen. Av 10 kap. 2 § vapenlagen framgår att en polismyndighets beslut enligt denna lag ska gälla omedelbart, om inte annat förordnas. En polismyndighets beslut om återkallelse av handelstillstånd ska dock gälla omedelbart endast i de fall då så har förordnats i beslutet. Ett sådant förordnande får meddelas om det finns särskilda skäl.

Det kan nämnas att den nuvarande huvudregeln, att beslut om återkallelse av handelstillstånd gäller först sedan beslutet vunnit laga kraft, infördes genom bestämmelser i 1973 års vapenlag (1973:1176). I förarbetena till denna lag framhölls att det, med hänsyn till den betydelse som ett beslut om återkallelse av tillstånd att idka handel med vapen kan ha, synes motiverat att sådant beslut av polismyndighet blir omedelbart verkställbart först efter särskilt förordnande i beslutet (prop. 1973:166 s. 121 f.). I en utredningsrapport som propositionen hänvisade till hade, med hänvisning till den betydelse frågan om handelstillstånd kan ha för den enskilde, uttryckts att det i ärenden angående sådant tillstånd borde finnas möjlighet att få saken prövad av Kungl. Maj:t genom överklagande och att verkställighet av polismyndighetens beslut om återkallelse av sådant tillstånd i normalfallen inte borde få ske innan beslutet har vunnit laga kraft (se a. prop. s. 76).

Rikspolisstyrelsen har meddelat föreskrifter och allmänna råd om vapenlagstiftningen (FAP 551-3). I allmänna råd angående återkallelse av tillstånd till handel anges att det endast är i undantagsfall som handelstillstånd bör återkallas

med omedelbar verkan med stöd av 10 kap. 2 § vapenlagen. Vidare anges att det av nämnda bestämmelse följer att ett omhändertagande av vapen i samband med ett beslut om återkallelse av ett vapenhandlartillstånd ska göras endast i de fall då så har förordnats i beslutet och endast om det finns särskilda skäl.

Som redan konstaterats är således huvudregeln den att ett beslut av det slag som det här är fråga om inte gäller, och därmed inte heller får verkställas, innan det har vunnit laga kraft. Undantag från denna regel kan endast ske om myndigheten finner att det finns särskilda skäl för omedelbar verkställighet och meddelar ett särskilt förordnande av den innebörden.

I det nu aktuella fallet hade polismyndigheten gjort bedömningen att det inte förelåg sådana särskilda skäl som avses i 10 kap. 2 § vapenlagen, dvs. enligt myndigheten saknades skäl att förordna att beslutet skulle gälla omedelbart. Polismyndigheten angav i stället att verksamheten skulle vara avvecklad vid en tidpunkt som inföll cirka två månader senare.

När polismyndigheten verkställde beslutet i september 2006, sedan den av myndigheten angivna avvecklingstidpunkten hade passerats, hade det ännu inte vunnit laga kraft. Eftersom polismyndigheten inte förordnat att beslutet skulle gälla omedelbart saknades det alltså lagliga förutsättningar att då verkställa detta. Polismyndigheten handlade således fel när den redan vid denna tidpunkt lät verkställa återkallelsebeslutet.

Jag vill, med anledning av vad polismyndigheten anfört i sitt remissvar om att länsrätten inte meddelade inhibition i ärendet, särskilt framhålla att det saknades förutsättningar för länsrätten att meddela inhibition eftersom polismyndighetens beslut inte gällde omedelbart. När ett beslut inte blir gällande förrän det har vunnit laga kraft saknar frågan om inhibition aktualitet. Överklagandet har i detta fall suspensiv verkan (Hellners m.fl., Förvaltningslagen med kommentarer, 2:a uppl. s. 366).

Det kan således konstateras att utformningen av polismyndighetens beslut i denna del var felaktig. Jag hade däremot inte haft någon erinran om polismyndigheten i stället t.ex. angett att verksamheten skulle vara avvecklad inom tre månader från det att beslutet vunnit laga kraft (jfr 7 kap. 1 och 2 §§ vapenlagen).

Följaktligen förtjänar polismyndigheten kritik för sin åtgärd att verkställa beslutet innan det hade vunnit laga kraft och även för utformningen av beslutet.

Handläggningen av överklagandet

Vid en polismyndighets handläggning av vapenärenden är förvaltningslagen tillämplig. I 7 § förvaltningslagen föreskrivs som ett allmänt krav på handläggningen att varje ärende där någon enskild är part ska handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. När en myndighets beslut har överklagats, gäller enligt 24 § förvaltningslagen att den myndighet som har meddelat det överklagade beslutet prövar om skrivelsen med överklagandet har kommit in i rätt tid. Om skrivelsen inte avvisas ska den myndighet som har

meddelat det överklagade beslutet överlämna skrivelsen och övriga handlingar i ärendet till den myndighet som ska pröva överklagandet (25 § förvaltningslagen). I 27 och 28 §§ förvaltningslagen finns regler om omprövning. – Frågan om inom vilken tidsfrist en förvaltningsmyndighet ska överlämna överklagandeskriften och övriga handlingar till överinstansen är inte reglerad i någon författning. Det ligger emellertid i sakens natur att ett överlämnande – när sådant ska äga rum – måste ske utan dröjsmål. Den allmänna regeln i 7 § förvaltningslagen om snabb och enkel handläggning m.m. ska vara vägledande även i detta hänseende (prop. 1985/86:80 s.77). När omprövning inte företas, bör överlämnandet normalt ske inom en vecka efter det att överklagandet kom in till myndigheten (JO 2003/04 s.179).

I det nu aktuella fallet kom skrivelsen från AA med överklagande av beslutet den 29 juni 2006 in till myndigheten den 10 juli 2006. Polismyndigheten vidtog emellertid inte någon åtgärd med anledning av överklagandet förrän den 28 augusti 2006. Överklagandet och polismyndighetens yttrande kom in till länsrätten först den 5 september 2006, dvs. vid en tidpunkt som för övrigt inföll efter den tid som myndigheten satt ut för avvecklingen av AA:s verksamhet. Jag kan således konstatera att polismyndighetens handläggning när det gäller överklagandet inte skedde i överensstämmelse med det krav på skyndsamhet som föreskrivs i 7 § förvaltningslagen.

Polismyndigheten har som skäl till dröjsmålet hänvisat till bl.a. hög arbetsbelastning och till att det var semestertider under den aktuella perioden. Även med beaktande av dessa omständigheter är jag kritisk till att det dröjde drygt en och en halv månad innan överklagandet översändes till länsrätten. Det måste naturligtvis finnas fungerande rutiner vid en myndighet för att hantera överklaganden av myndighetens beslut även under semestertider. Dröjsmålet ter sig än mer anmärkningsvärt med hänsyn till att polismyndigheten i sitt beslut hade angivit att AA:s verksamhet skulle vara avvecklad senast den 31 augusti 2006. Polismyndigheten förtjänar således kritik även i detta avseende.

Ärendet avslutas.